

Семездин Мехмединовић

БАГАТЕЛЕ

ГЛУМАЦ. Догодило се то у марту 1992. године. Пробудио сам се с главобољом у соби тузланског хотела „Бристол”. Бунован сам сишао да за шанком у холу попијем кафу. На огледалу иза леђа конобара био је налијепљен мали плакат представе чију је премијеру најављивао за тај дан. На њему је преко фотографије главног глумца Ивице Видовића крупним црвеним словима писало НЕВРИЈЕМЕ. Баш док сам гледао у плакат, до мене се на шанк налактио глумац Видовић. Ми се не познајемо, али је његово појављивање било тако изненађујуће да сам му се истог тренутка обратио и похвалио његово глумачко умијеће.

„А, не”, рекао је. „Ја Вам нисам он, али нас стално мијешају јер стварно изгледамо као близанци. Ја сам инжењер рударства, али ми прија кад ми се људи обраде као Ивици Видовићу.”

То је била *глума*, мислио сам да он напросто не жели разговарати са мном, или је ушао у своју улогу из које не жели изаћи у дану премијере. Свеједно сам наставио да га хвалим и рекао да сам тих дана напосок гледао забрањени филм *Мистерије орданизма* Душана Макавејева.

„А ја још нисам видио филм, иако ме незнанци увјеравају да сам у њему глумио. И чак тврде да сам био изврстан”, рекао је.

Глумци су чудаци. Права дјеца. Али главобоља је у току нашег разговора прошла и задовољан сам се вратио у своју собу.

На крају дана, отишао сам у Народно позориште. Била је то мала представа, али је Видовић и у њој био велики глумац. Прије почетка, док сам се намјештао у сједишту, у публици сам угледао свог јутарњег саговорника из „Бристол”. Свечано одјевен и насмијан, дошао је да види глуму човјека којем је толико физички налик. Кад су нам се погледи срели, климнуо сам му главом као да поздрављам старог зnanца, али он је гледао кроз мене, негдје иза мојих леђа, у даљину.

БОР. У новембру 2019. године двије седмице сам провео у малој дрвеној кући на сјеверу Аризоне. Мала кућа (*tiny house*) с једном просторијом и минијатурним купатилом. У њој је све што становнику треба, али је простора довољно за двије, највише три особе. За мога боравка тамо, дани су били сунчани, с прозора сам гледао у шуму борова, а једно јутро ме је пробудила армија дјетлића који су рафално кључали кору на боровим стаблима.

Двије године касније, у априлу и мају 2021. године боравио сам опет у овој кући, али је поглед с истог прозора био сасвим друкчији. Гледао сам у листопадну шуму која је управо озелењела. Кућа је била у подножју планине на крајњем западу државе Сјеверна Каролина. А шта се догодило? Та мала кућа је пренесена с једне на другу страну континента. Кроз прозор сам сада гледао потпуно измијењен крајолик, нову биосферу у којој није било борова, у овој шуми доминира буква (*fagus grandifolia*).

Истина, на травњаку у дворишту посађен је један бор (*pinus nigra*). Био је то трећи покушај, јер претходно два бора нису успјела да се приме на овом тлу. Трећи бор се не да, напредује тако да му раст примјећујем свакодневним осматрањем кроз прозор.

За све вријеме мог боравка овдје размјењивао сам поруке с пријатељем у Сарајеву који је спремао зборник о егзилу и од мене тражио да напишем текст за ту књигу. Обећао сам, али сам писање из дана у дан одгађао. Вријеме сам проводио на веранди, мало читао, мало гледао промјене у дворишту и свему око себе, бићима и предметима, давао сам лична имена. А она која у малој кући са мном живи и зна за ту моју склоност, питала је:

„Како се зове бор у дворишту?”

У том тренутку читао сам поруку свог сарајевског друга који се занима за егзил и од мене очекује да напишем текст на ту тему.

„Боро Контић”, кажем. „Тако се зове наш бор.”

Дрво је у дворишту почело бацати љековиту сјену и већ је срасло са својим именом.

АЛБИНО ВЈЕВЕРИЦА. Дјевојчица, могла би имати пет или шест година, гола до паса, има траку око чела за коју је задјенута велика перушка отпала из крила младога орла. Дошла је до веранде и кроз летвице на огради гледа у мене који с отвореном књигом подигнутом у зрак изнад главе лежим на софи. Гледамо се кроз ограду. Једно вријеме шутимо. Њен израз лица ми ништа не говори, јер је миран и озбиљан.

„Ти си права мала Индијанка!”

„Нисам”, каже. „Ја сам ратник.”

Док смо се гледали, она није промијенила израз лица. Тај мали Индијанац (ратник) с риђом косом шестогодишње дјевојчице трчи по селу у свим смјеровима, а сад је већ на степеништу куће у којој станује (испред је и њен платнени вигвам у који се склања у току дана) и леђа је окренула мајци која истискује крему и размазује је по њеним голим раменима да је заштити од сунца.

Тако је почињало прољеће у моме дјетињству, го до паса и бос истрчао бих у сунчан дан, трава је још чувала росу и мирис отопљених снијегова. Тај додир босог стопала и голе земље! Дјевојчица ме вратила педесет година у прошлост. Зажмирио сам као да чекам да ми се слике дјетињства, о којем иначе ријетко мислим, почну указивати. Али се ништа није десило. Мировао сам у стању без мисли, испружен на софи. Кад сам отворио очи, видио сам дјевојчицу како десним стопалом стоји на пању тамо на самом рубу шуме, а другу је ногу повила у кољену. Опет сам зажмирио. Нисам сигуран колико времена је прошло кад сам поново отворио очи, а онда сам на истоме пању угледао вјеверицу. Другачија од свих које сам у животу видио, јер је била потпуно бијела, као снијег. Албино вјеверица. Поскочила је и брзо ишчезла у шуми.

ЧАС СЛИКАРСТВА. Могло је бити рано прољеће 1981. или 1982. године. Испред Народног позоришта с групом младих студената сликарства укрцао сам се у градски комби. Професор О. је одлучио да одржи час у природи, а комби нас је возио сјеверно, изван града.

Након што смо изашли из возила, још неко вријеме смо пјешачили до куће. На веранди нас је чекао сиједи мушкарац у тамнозеленом бадемантилу, са сиједом косом везаном у реп. Провео нас је у двориште иза куће, ушли смо у шљивик са десетак стабала и час је могао почети.

Професор је засукао рукаве своје бијеле кошуље и сипао свијетлосиву смјесу у велику лимену канту. Додавао је воду и садржај у канти мијешао металном шипком, све док није добио масу ријетку и бијелу као млијeko („...Ово је креч”, рекао је). Подијелио нам је четке и тражио да свако окречи по једно стабло шљиве. Фарбали смо, а он је пратио покрете наших четки, рекао је да креч мора испунити све пукотине у кори дрвета, иначе неће бити користи од фарбања. И шљивик се ускоро забијелио.

Врт више није личио на сиви запуштени крајолик који смо ту сат раније затекли. Стајали смо са стране и гледали у бијела стабла и сами с бијелим, кречом умазаним прстима, задовољни својим „сликарским” учинком. За себе могу рећи да сам се осјећао – промијењено. Била је то важна лекција о сликарству, премда не бих могао јасно и разложно објаснити због чега, нити бих могао рећи шта смо тада научили.

Само је сиједи домаћин у бадемантилу, по свему судећи задовољан што је неко други обавио његов вртни посао, руку прекрштених на прсима као гост у галерији, гледајући у свој окречени шљивик рекао: „Лијеп пејзаж. Не би га ни Габријел Јуркић овако насликао.” Полако је извукао гумицу из косе и протресао главом, а онда опет све сиједе праменове уредно скупио и свезао у реп.

НИГДЈЕ. Пакујем одјећу и све друго што ће ми на новој адреси требати. Тако се открива оно што је очигледно: кад се поскидају урамљене слике, остану ексери у зидовима.

Пажљиво у кутију слажем књиге. Управо сам прелистао једну малу, дивну збирку прича швицарско-талијанске списатељице Флер Јеги (*I am the Brother of XX*), и у њој нађем портрет који сам у журби нацртао у септембру 2012. године. Било је то у Загребу, нацртао сам Мирка Ковача. У то вријеме урадио сам много цртежа на индекс картицама. Портрет је документ мог задњег сусрета с писцем. Мислио сам да је цртеж негдје успут нестао. Драго ми је да сам га пронашао. Тако увијек буде. Ништа није изгубљено.

Цртеж сам преселио у другу књигу, у *Небеске заручнике* Мирка Ковача. Та збирка прича објављена је давне 1990. године као дио његових *Сабраних гјела*, а издавач је сарајевска „Свјетлост”. Од тада је прошло тачно тридесет година. Купио сам је ових дана на уличном штанду. Кад сам књигу отворио, открио сам пуно спојених, неразрезаних листова, па сам их морао пажљиво раздвојити. То значи да ову књигу нико прије мене није отворио и читао. Тридесет година њене странице није обасјало свјетло дана, ни сјај људских очију.

С тим књигама, у једној од кутија у ауту, јутрос сам се возио босанском цестом према југу, успут су промицали усправни борови, био сам у срцу свога свијета, кад је звонио телефон, јавио сам се, а с друге стране Бојан, мој друг из младости пита:

„Гдје си?”

На тренутак сам био затечен, нисам имао одговор, покушавајући да одредим своју позицију на мапи, па сам рекао:

„Нигдје.”

У својој причи „Нигдје”, Флер Јеги говори о Јосифу Бродском и његовој навади да у хладноме дану, кад зрак мирише на снијег који само што није пао, изађе оскудно одјевен из свог стана у Бруклину и запути се према заливу, у потрази за „балтичким квалитетом зрака”, иде према води онако како је у своме граду у сличном дану ишао према ријеци Неви. Кад географија која је обиљежила наш живот постане скуп менталних мјеста – вели Флер Јеги – доспијевамо у стање које је њен пријатељ Бродски звао *нигде, nowhere, niigje...*

Ваљда је то правило: тек кад си нигдје, надамак си свему.

КИШОБРАН. Свртели смо у ресторан да се склонимо од љетног пљуска. Марко је гледао на сат, плашио се да би могао закаснити на гробље („Морао бих стићи прије мрака!”). Свакога дана тамо одлази да се „сретне” са супругом Горданом. По томе како гледа и како говори, видим да је Марко одустао од овог свијета. Пјесник, оживи само кад говори о поезији. Киша пада и пада.

„Прошлу је зиму преживио један вријесак, ено га и сада на Горданином гробу”, каже.

„На истом гробљу је и Илија Ладин?”

„Јест. Једном кад и ја одем тамо, бићемо комшије. Тамо је укопан Крањчевић. Тамо ће бити укопана и Дара Секулић. Није лоше. Четири пјесника, а ниједан није за бацање.”

Након тога говори о Ладину.

„Био сам код Илије у старачком дому, све је већ био заборавио. Никог није могао да препозна. Али је гледао у мене, врти прстом и каже: ’Знам ја тебе однекуд.’ Врти прстом, каже: ’Сјетићу се ја! Сјетићу се ја!’ Све сам се спремао да напишем текст о Илији, чак сам имао и наслов за њега, *Лагинова чаробна лампа*.”

С ким се „на овом свијету” дружи?

„Нема их више, сви су отишли. Афан је умро. Након рата, одлазио сам често код њега у атеље, а тамо је увијек било странаца којима ме је представљао овако: ’Ово је мој пријатељ Марко Вешовић, њега поштују и у Уједињеним Народима.’”

С наше десне стране, на зиду ресторана је графика: гондола у венецијанском каналу и усправни гондолијер у морнарској мајици.

„Пред њену смрт, Афан је одвео стару мајку да јој покаже Венецију”, каже. „Провео је старицу по галеријама и палачама, а кад су одлазили, она му вели: ’Није ни њима овдје лако!’ ’Зашто мајко?’ ’Пуно им, брате, смрди.’”

Киша напољу не престаје да пада. Марко пије црни чај, ја кафу. Браду је наслонио на шаку којом стишће дршку кишобрана и говори. Од кишобрана се не одваја, јер ако га одложи са стране, каже, сигурно ће га заборавити.

ПЕРТЛЕ, сан.¹ Он каже да се у његовој кући не може ходати у ципелама. Због тога сам своје ципеле оставио у ходнику, босих стопала ушао у собу, и сада сједим у друштву домаћина. Он је познати европски филмски редитељ. Могао бих овдје исписати и његово име, али за оно што се у сну догодило, имена нису посебно важна. Није угодно у његовој кући. Много је нервозне дјеце која трче околу, обарају чаше испред нас, рађавају се на оштрим рубовима сломљеног стакла и иза себе остављају крвави траг. У овој кући није добро бити босоног.

Редитељ је укључио филмски пројектор, желио је да ми покаже свој нови филм. Слика је пројектована на голом зиду, али избијелих боја тако да се једва видјела, јер је у соби било сувише свјетлости. Међутим, по ономе што сам могао видјети, филм показује исту ову собу и исту дјецу која разбијају стакло, рађавају се и по поду остављају крвави траг. А то ме је прилично узнемирило. Очекивао сам да ћу већ у сљедећој сцени видјети себе у његовом филму.

Устајем и одлазим до ходника, заобилазећи разбијено стакло на паркету, али онда откријем да је неко извукао пертле из мојих тена. Неко рањено дијете, претпостављам. Окрећем се и показујем редитељу ципеле без пертли. Он их је, каже, извукао. Зашто? У затворима се, каже, робијашима из ципела обавезно извуку пертле. Рекао је то пријетећим тоном, а онда је признао да се шали и да ја нисам његов заробљеник. Сви гости у овој кући обавезно на изласку остављају пертле, оне су њему, каже, важне успомене.

БОЛ. У љето 2007. године, упознао сам Мату, Херцеговца из Дриноваца. У дијелу града који се зове Силвер Лејк свакога јутра сам свраћао на кафу у ресторан „Фред 62”, у исто вријеме кад и Мато који тамо обавезно доручкује. Препознали смо се по језику. „Well, у Дриновцима се родио *an excellent poet*, Антун Бранко Шимић”, казао ми је.

У Лос Анђелес је дошао као дјечак, раних педесетих. Послије, на факултету је играо кошарку („кад и Крешо Ћосић”). Описивао је детаљно људе и догађаје, с очигледним приповједачким даром, али је о прошлости говорио онако како се свога живота сјећа неко ко је на свијету остао сам.

¹ Пробуђен из овог сна, у рано јутро 4. маја 2012. године записао сам га и објавио на својој интернетској страници, а већ сат након тога, као реакцију читатеља, добио сам поруку сљедећег садржаја: „Семездине, где си? Душан Макавејев.” Обрадовао сам се. Али конвенционално питање „где си?” ипак обавезује кад га постави Душан Макавејев, па сам своју поруку започео, али је никако нисам успијевао завршити. Тако се вријеме измакло, ускоро више није имало смисла одговарати с толиким закашњењем. А онда је режисер умро. Али није тачно рећи да на питање Душана Макавејева нисам одговорио. Тишина је увијек најтачнији одговор: на питање *igje si?*, она каже – *нијгје*.

Питао ме за годину мога рођења. Одговорим. „1960! Те су се године Лејкерси доселили у Лос Анђелес!”

Да ли је познавао Бориса Маруну, хрватског пјесника који је живио овдје? Није. Маруна је живио и у Сан Педру, као и Чарлс Буковски. А ресторан у којем смо нас двојица пили своје кафе, „Фред 62”, локална је знаменитост између осталог и због тога што је славни писац свраћао тамо, па сада на јеловнику имају сендвич „The Charles Bukowski” (*grilled ham & melted cheddar cheese, served on sourdough bread*). Али Мато не зна ко је Буковски, нити му то знање треба. У његовом животу нема простора за толике пјеснике, довољан је онај један, Антун Бранко Шимић.

Да ли је помишљао да се врати? Да, враћао се.

„Тек кад сам у Херцеговини саградио кућу, схватио сам да је све моје у Лос Анђелесу.”

Умрла му је супруга и с муком се навикавао на самоћу.

„Више од пет мјесеци је прошло откад је отишла, а јутрос испод машине за прање рубља нашао сам влас њене косе.”

Након што је то рекао, његово тијело се потресло. Погледао је у страну, као да тражи конобара, а заправо није желио да му видим сузе. И кад је устао од стола, оборио је малу зелену флашу минералне воде. Рефлексно сам се измакао и лијевим лактом ударио у руб столице. Био је то брз и оштар бол. А након бола, минерални трнци у лакту. Кратко је трајала илузија да је могуће на себе преузети туђу бол.

ЖИВОТНА ПРИЧА. Има томе већ скоро двадесет година, К. је питала пристајем ли да она пише књигу о мени? Рекао сам да пристајем и мало ми је импонирало што је мој живот и некоме другом занимљив.

Прошло је неко вријеме откад је понуда споменута, а онда ме је позвала на вечеру у своју кућу. Око стола на пространој веранди врзала су се два златна ретривера, и тада је К. испред мене спустила један папир. У први мах нисам разумио њене разлоге. Тек кад сам прочитао кратки текст, схватио сам да би папир требало потписати као пристанак да она може писати књигу о мени. То је био захтјев њенога издавача. Увијек пред папиром на којем треба да се потпишем, ја устукнем. И рекао сам:

„Не могу то потписати.”

Она се изненадила, није очекивала моје одбијање, јер сам раније већ пристао да пише о мени. Потврдио сам да немам ништа против и да она може писати, али да ја само не желим ништа потписивати. И остао сам при својој одлуци, иако је она била у праву, то је сасвим уобичајен захтјев, формалност у Америци. Али сам и ја био у праву, зато што је у том чину потписивања нешто узнемиравајуће, као да се потписом одричем себе или свог живота и њој препуштам да с мојом прошлошћу ради што год жели.

Она то није могла разумјети, али мој страх од потписа на званичном папиру заправо је страх од државе који је код мене пробуђен некада давно, на другом континенту, у другој држави из које сам дошао овамо, на њену веранду.

У остатку вечери, трајала је мучна тишина. Чуло се само стругање псећих шапа на дрвеном поду веранде. И онда сам отишао. Од тада се више нисмо срели.

ИЗМИШЉЕНИ СЛИКАР. Необична књига, *Неш Тејш: амерички умјетник*. Вилијам Боуд је аутор ове биографије „мало познатог америчког сликара”, а књига је писана с намјером да Нета Тејта врати на заслужено мјесто у повијести умјетности. Моје занимање за књигу је пробуђено прошлог љета, након што сам открио да је биографија измишљена, да умјетник с именом Нет Тејт није постојао, да је у питању игра аутора Вилијама Боуда (и Дејвида Боувија, уредника издавачке куће 21 Publishing која је књигу објавила), да је то његов подсмјех необавијештеној ликовној јавности.

Мени су сличне јавне подвале драге, па сам се дао у потрагу за књигом и ево је сада на столу, листам је. Биографија Нета Тејта је опремљена фотографијама „пријатеља” из свијета умјетности (Френк О’Хара, Де Кунинг), али и „његовим” ријетким портретима. На једној слици он је деветогодишњак с фудбалском лоптом. Фотографија из 1959. године, „снимљена у Лондону неколико мјесеци прије његове смрти”, објављена је и на насловној страници књиге.

Колико дуго фотографија као медиј постоји? Од дагеротипије до камере у нашим паметним телефонима прошло је нешто више од једног столећа. У старетинарницама свуда по свијету могу се наћи старе фотографије чији се власници више не знају. На фотографијама позирају људи којих се, сасвим могуће, више нико не сјећа и они су пред објективом неке давне камере намјештени у замрзнутом осмијеху увјерени да сликајући се остављају вјечан траг о свом постојању. Ни столеће није прошло, а сада нема никога ко би могао потврдити тачан идентитет тих особа. Безимени.

Ко зна одакле је писац Вилијам Боуд посудио те фотографије? И ко су те особе на сликама? У њихову анонимност се поуздао аутор биографије о непостојећем сликару, а објављујући их он је поништио постојање двије, три, четири стварне личности, да би омогућио живот једној измишљеној. Употреба документа (у овом случају фотографије) у књижевности, ставља писца на морални испит.

Али више од тога узнемирава сљедеће: све оне фотографије на којим си насмјан, на којим позираш, на којим си због неког дневног проблема забринут, све те фотографије, заправо, нису доказ да си на свијету постојао.

КУЋА БЕЗ ОГЛЕДАЛА. Имао сам четрдесет три године кад сам први пут уживо видио пеликана.

У јутарњој шетњи, споро смо промицали улицом загледајући цвјетне баште пред кућама, а Ф. се заустављао и осматрао листове, ситне инсекте, и у гравурама коре на стаблима препознавао је портрете познатих личности. Пјесник. У његовим очима, вањски свијет се претварао у чудо. На крају улице смо застали пред кућом у којој је некада живио Ернест Хемингвеј. Желио сам да уђем и осмотрим изблиза

радну собу писца, а Ф. ме гледао разочарано, и као да се присјећа ко би могао бити тај Хемингвеј, иронично је питао:

„Онај мали од Гертруде Стејн...?”

Моје расположење се нагло промијенило, гледао сам га разочаран. И ја мислим да је Гертруде Стејн важна, али не мислим да је у њеној сјени Хемингвеј „мали”.

Ушао сам у кућу, прошао кроз све собе, а највише времена провео сам загледајући стол на којем је аутор писао. Премален је, по мјери неког дјечјег тијела.

Прошао сам кроз све собе и кад више није остало ништа да се види, ипак сам се још мало задржао наслоњен на прозор и гледао напоље у сунчан дан. Око мог глежња увијала се мачка. Мислио сам, Ф. који је склон свему што је бизарно, остаће ускраћен за овај додир топлотне крзна: ово је, кажу, Хемингвејева мачка. Заправо, она је потомак оних мачака што их је некада Ернест миловао. То је вјероватно лаж којом се заводе лаковјерни туристи, али за мене то је истина. Све су мачке на свијету у сродству с овом, Хемингвејевом, која се чеше о моју ногавицу. Собе су испуњене беживотним предметима, а ипак у њима има и живе прошлости која кроз мачја плућа дише.

Стајао сам уз прозор и гледао Ф. како се досађује леђима наслоњен на жељезну ограду испред куће. У дворишту испод прозора је базен и у њему тиркизноплава вода. Однекуд је долетио један кабасти пеликан и гегао се уз руб базена – какав кљун! – с прозора сам гледао ужаснут како му се риба у подбратку праћака и бори за голи живот.

Још једном сам прошао кроз све собе, направио пуни круг и опет се зауставио пред истим прозором. Открио сам да у кући нема огледала.

РАСИСТ? У рану јесен 1996. становао сам у пространом стану на сјеверу Вирџиније, у мјесту које се зове Фолс Черч, улица је имала лијепо вртно име PEACH TREE, име привлачно таман толико да је мој друг Саша Хемон на ту адресу смјестио свог фиктивног лика у роману *Nowhere Man*. Уредан комплекс ниских зграда (два спрата и приземље) с лијепо уређеним вртovima. Ту врсту зграда зову *garden apartments* с базеном у средишту нашега малог насеља. Становао сам на првом спрату, а мјесецима је приземни стан испод мога био празан. Изнад је живјела једна индијска породица. Једном су приредили забаву за своју ширу породицу и познанике, имали су неки конкретан, мени непознат повод. Био је неки дан викенда, субота, можда и недјеља. Одмарао сам на каучу у својој соби кад је кренула бука славља и ларма корака на стропу изнад мене. Кратко сам то трпио, а онда бијесан и разгаћен устрчао степеницама и залупао на врата. Мислим да је мој проблем био јаки ПТСП, сјећање на рат је било свјеже, а онима који су га доживјели у Сарајеву сва траума је била фокусирана на звукове. Сваки је повишени тон будио неки неконтролирани бијес. Због тога не волим ни реченицу у књизи која се завршава ускличником. Залупао сам несретним Индијцима на врата, отворила ми је жена у сарију, гледала је у мене уплашено, а ја сам се полако довео у ред и замолио, ако може, да ипак буду тиши.

Проблем гарден апартмана је, открио сам на прилично трауматичан начин, лоша звучна изолација.

Мјесец касније, у приземни стан се уселио један пар Латиноса. Неко вријеме нисам ни знао да имамо сусједе. Радио сам у ноћној смјени, дању сам спавао, на посао одлазио у пет навечер, остајао до два иза поноћи, а кад бих се вратио кући, будан бих остајао до јутра. У вријеме моје будности, сви други су у згради спавали па сам уживао у повлаштеној тишини. Међутим, моји викенди су се ускоро претворили у мору. Кад се живахни маријачи мелос сведе само на басове, онда се добије идеално средство за мучење које би се и у затворима могло дјелотворно користити. Заправо, ја не знам која је то музика коју они слушају. Млади пар је цијели викенд био спреман слушати своју музику, а од ње су до мене долазили басови који су вибрирали у моме грудном кошу. Шиштао сам бијесан до њихових врата и залупао, а на вратима се појавио здепасти тип, једно од оних живописних лица из филма *Arcalupto*, Индиос који је заправо чекао да дођем како би добио прилику да ми каже да је он уморан од мене, да не спава јер му ходам по глави кад се иза поноћи вратим у стан и до јутра вршљам по стану. Смијенило се неколико наших узајамних посјета у сљедећих шест мјесеци, лупао сам на његова врата, он на моја. Висином је стизао до мојих прса кад се пропне на прсте, и одоздо би врштао:

„Чујем те кад отвориш врата фрижидера, чујем те кад пишаш, чујем те кад јеш, чујем те кад отвараш лименку пива, чујем те како дишеш!”

Није било начина да се договоримо. Бијесни смо један другоме прскали плувачком у лице. Сјећам се кишног суботњег јутра кад сам слуђен басовима изашао на балкон, а моје тијело је сваким својим атомом осјећало мржњу. Запалио сам цигарету, мало се прибрао и самоме себи у трену луцидне самоспознаје гласно рекао:

„Ја сам расист!”

У моме доживљају, тип је био неугледан, с великом главом и без врата, а у мржњи која је у мени квасала додавао сам му нова карикатурална обиљежја. Осим тога, живио је с прелијепом дјевојчицом која тешко да је могла бити пунољетна. Имала је тај уплашени поглед кад год бисмо се срели, можда је зазирала од мене, али вјеровало сам да је та туга посљедица сексуалног ропства у којем је овај дивљак држи.

Једном ме је, кад сам излазио напоље, испред врата свог стана сачекао средовјечни Кубанац, мој први сусјед на првом спрату и упозорио да будем опрезан с нашим комшијом из приземља.

„Он је из Ел Салвадора”, рекао је. „Члан је уличне банде MS-13. Чувајте се, опасан је.”

Нисам озбиљно схватио његово упозорење, јер о криминалу MS-13 тада још ништа нисам знао, а мој управо пробуђени расизам ме је чинио прилично слијепим за потенцијалну опасност због мојих комшијских неспоразума. Истина је да тип никада из стана није ни излазио, значи да није радио, а требало је плаћати станарину која заправо и није била тако мала. Да сам знао нешто више о MS-13, вјероватно бих двапут размислио прије него што одем лупати на врата у приземљу. Ускоро, због његових криминалних послова, полиција га је ухапсила и у мом свијету наступила је тишина.

Али прије тога, десило се још нешто што је прилично пољуљало мој устаљени доживљај најближег животног окружења, а ваљда и дотадашњу слику о самоме себи. Вратио сам се уморан те ноћи и отрован проблемима на послу, одмах сам заспао, а пред јутро су ме пробудили басови из сутерена. Устао сам и бунован сишао у приземље. Врата ми је отворио већ намргођен и на свађу спреман човјек, шутио сам оборене главе ваљда смишљајући шта ново да му кажем. И тада сам из његова стана чуо *Once in a Lifetime*. Звук је био чист, с грамофона.

„Ово су *Talking Heads*?”, кажем.

„Јесу!”

„Волим *Talking Heads*”, кажем.

„То је твој проблем”, рекао је и слегнуо раменима.

Гледали смо се без ријечи још који секунд, а онда сам се вратио у своју собу.